

Vlaanderen
is kansrijk opgroeien

Zelfevaluatie- instrument MeMoQ

Dimensie 2: Betrokkenheid
gezinsopvang

Opgroeien

© 2025 Opgroeien – UGent – KU Leuven

Deze versie uit 2025 wijzigde alleen de lay-out van de originele brochure uit 2016.

Citeren uit het zelfevaluatie-instrument MeMoQ kan, mits correcte bronvermelding:

Declercq, B., Janssen, J., Daems, M., Hulpia, H., Van Cleynenbreugel, C., Laevers, F. & Vandenbroeck, M. (2016).

Zelfevaluatie-instrument MeMoQ. Brussel – Leuven - Gent: Opgroeien – KU Leuven- UGent.

Foto's: Caroline Boudry, VBJK

Inhoud

Wat staat er in het pedagogische raamwerk?	4
Waarover gaat het?	5
Hoe pak ik zo'n zelfevaluatie aan?	5
Een voorbeeld uit de praktijk	5
Stap 1: Verken via observatie	6
Stap 1: Verken via vragen	8
Stap 2: Stel vast	11
Stap 3: Onderneem actie	12

Wat staat er in het pedagogische raamwerk?

Kinderopvangvoorzieningen van hoge pedagogische kwaliteit zijn ook plaatsen waar de ontdekkings- of exploratiedrang van kinderen, hun drang om de wereld te ervaren met al hun zintuigen, volop kansen krijgt. In de kinderopvang kunnen kinderen handelen, spelen, onderzoeken, experimenteren, uitproberen, falen en successen ervaren. Op die manier krijgen kinderen greep op de werkelijkheid en doen ze sleutelervaringen op. Sleutelervaringen zijn ervaringen die een sleutelrol vervullen in de ontwikkeling van kinderen. Ze komen in zeer uiteenlopende situaties en herhaaldelijk aan bod en gaan gepaard met een grote mate van voldoening en betrokkenheid bij kinderen.

(Pedagogische raamwerk, 2014, p.10, www.kindengezin.be)

Waarover gaat het?

Betrokkenheid gaat over geboeid bezig zijn met iets. Het is zo intens bezig zijn dat je er 'helemaal door opgeslorpt wordt'. Het is de voorwaarde om tot ontwikkeling en diepgaand leren te komen. Als kinderen sterk betrokken zijn bij een activiteit, dan spreken ze al hun mogelijkheden aan. Ze verleggen de grenzen van hun kunnen. Ze zijn met andere woorden volop aan het groeien en zichzelf aan het ontwikkelen. En dat is fantastisch.

Hoe pak ik zo'n zelfevaluatie aan?

Hoe betrokken zijn kinderen in mijn opvang? Aan de hand van observaties krijg je daar een beter zicht op. Daarnaast zetten een paar vragen jou aan om over dit thema na te denken. Je hoeft het niet in deze volgorde te doen, je kan ook eerst de vragen beantwoorden en daarna observeren.

  STAP 1: Verken	 STAP 2: Stel vast	 STAP 3: Onderneem actie
Hoe doe ik het?	Wat kan ik daaruit besluiten?	Hoe kan ik het nog beter doen?
Ik oordeel op basis van observaties of stellingen. Ik beantwoord een aantal vragen.	Ik geef een score. Ik ontdek mijn sterktes. Ik leer mijn aandachtspunten kennen.	Ik stel nieuwe doelen. Ik maak een actieplan. Ik evalueer mijn acties.

Meer informatie vind je in de handleiding vanaf pagina 17.

Een voorbeeld uit de praktijk

Onthaalouder Sylvia beslist om de betrokkenheid van haar vier opvangkinderen te observeren. Nadat ze het zelfevaluatie-instrument voor betrokkenheid heeft doorgenomen beslist ze om, gespreid over twee weken, zes observatierondes te doen, waarbij ze telkens de vier aanwezige kinderen observeert. Ze plant observatiemomenten, op maandagvoormiddag, dinsdagvoormiddag en woensdagnamiddag waardoor ze al haar kinderen meerdere keren zal geobserveerd hebben. Door dit te doen, kan ze de betrokkenheid van haar kinderen tijdens verschillende activiteiten bekijken (buitenspel, vrij spel, geleide activiteit, ...). Ze kiest momenten waarop de observatie de activiteiten van de kinderen niet in de weg staat. Na die twee weken stelt Sylvia op basis van wat ze heeft genoteerd vast dat – op vier van de zes uitgevoerde observatiemomenten – één of meerdere van de geobserveerde kinderen minder betrokken was. Door alles van naderbij te bekijken, blijkt dat dit zich voordoet wanneer er veel speelgoed verspreid ligt in de ruimte. De sfeer lijkt dan ook onrustiger te zijn. Deze vaststelling zet Sylvia aan het denken: Bied ik niet teveel aan? Hoe bied ik het aan? Is wat ik aanbied interessant genoeg? Ze besluit dit gericht te observeren en haar bevindingen ook eens te bespreken met haar pedagogisch ondersteuner alvorens gericht actie te ondernemen.

Stap 1: Verken via observatie

Niveau	Betrokkenheid	Signalen
1	Uitgesproken laag	Ik zie bijna geen activiteit bij het kind: • het vertoont geen concentratie: het staart en droomt weg; • het heeft een afwezige, passieve houding; • het verricht geen gerichte activiteit, het voert doelloze handelingen uit, het brengt niets teweeg; • het gaat niet op onderzoek uit, het gaat niet op ontdekking; • het vertoont geen tekenen van interesse of mentale activiteit; • het neemt niets in zich op.
2	Laag	Ik zie enige activiteit bij het kind maar die wordt vaak onderbroken: • het heeft een beperkte concentratie: het kijkt weg, prult, droomt; • het is makkelijk afgeleid; • de handelingen van het kind leiden maar tot een beperkt resultaat.
3	Matig	Ik merk de hele tijd activiteit bij het kind, maar niet echt geconcentreerd: • het is routinematig, vluchtig bezig; • het is beperkt gemotiveerd, voelt zich niet uitgedaagd, toont geen echte inzet; • het doet geen diepgaande ervaring op; • het is niet opgeslorpt door wat het doet; • het gebruikt zijn capaciteiten maar met mate; • de activiteit raakt de verbeelding en het denkvermogen van het kind niet.
4	Hoog	Ik zie duidelijk signalen van betrokkenheid, alleen zijn die niet altijd even sterk aanwezig bij het kind: • het gaat globaal op in zijn spel; • er is meestal concentratie, maar soms verslapt de aandacht; • het voelt zich uitgedaagd, er is een zekere gedrevenheid; • het gebruikt zijn capaciteiten; • het spreekt zijn verbeelding en denkvermogen aan.
5	Uitgesproken hoog	Ik merk dat het kind heel de tijd ononderbroken bezig is en sterk opgaat in zijn activiteit: • het is ononderbroken geconcentreerd, opgeslorpt door de activiteit en vergeet de tijd; • het is heel gemotiveerd en voelt zich sterk aangesproken; • het is niet af te leiden; • het kijkt aandachtig en heeft aandacht voor details; • het spreekt voortdurend al zijn capaciteiten en mogelijkheden aan; • er is een sterke mentale activiteit: de verbeelding en het denkvermogen draaien op volle toeren; • het doet diepgaande nieuwe ervaringen op; • het geniet ervan zo gedreven bezig te zijn.

Ingevuld door (functie):

Datum van afname: / /

Naam opvang:

Aantal kinderen:

Locatie: binnenruimte buitenruimte

Soort activiteit: eetmoment geleide activiteit, nl:
 vrij spel ander, nl:

Van **u tot** **u**

Naam kind		Observatie: wat heb ik gezien?	Scores welbevinden/ betrokkenheid	
1			WB	BT
2			WB	BT
3			WB	BT
4			WB	BT
5			WB	BT
6			WB	BT
7			WB	BT
8			WB	BT
9			WB	BT
10			WB	BT

Stap 1: Verken via vragen

De vragen zetten je aan tot nadenken, je hoeft niet op elke vraag een antwoord te geven. In de voorziene ruimte kan je in grote lijnen het resultaat noteren van je verkenning.

Hoe zie ik dat een kind aan de grens van zijn kunnen bezig is, dat het helemaal opgeslorpt met iets bezig is?

Niet elk kind is een open boek of heeft een sprekende mimiek. Hoe schat ik de betrokkenheid bij een kind in als de signalen niet erg duidelijk of uitgesproken zijn? Waarop let ik dan? Hoe zie ik dat bij baby's? Welke signalen van betrokkenheid merk ik dan toch nog op? Kan ik een voorbeeld geven van zo'n kind?

Betrokkenheid is niet hetzelfde als zomaar 'bezig' zijn of willekeurig 'heen en weer lopen'. Wat is het dan wel? Wanneer zeg ik dat een kind een hoge betrokkenheid toont? Wat zie ik dan? Met welke acties zorg ik ervoor dat kinderen hoog betrokken met iets bezig kunnen zijn? Waarom vind ik dat belangrijk?

Ingevuld door (functie):

Datum van afname: / /

Naam opvang:

Kinderen die geconcentreerd zijn, genieten van wat ze doen en zijn opgeslorpt door hun spel. Het is niet alleen mooi om zien, maar ook een zeer waardevolle ervaring voor de kinderen zelf. Waarom vind ik het belangrijk dat kinderen op heel wat momenten en in uiteenlopende situaties een hoge betrokkenheid hebben?

Met welke acties zorg ik ervoor dat alle kinderen intens en geconcentreerd kunnen spelen? Hoe ga ik dit na? Kan ik van elk kind in mijn opvang aangeven waarin het geïnteresseerd is? Wat zijn of haar 'ding' is? Hoe ondersteun ik dit?

Kan ik twee voorbeelden beschrijven van wat de kinderen verwonderd heeft deze week? Waardoor waren ze gefascineerd? Hoe verklaar ik dit? In welke situaties zag ik dat de kinderen echt 'doorhadden' hoe iets werkte, wanneer zag ik hen genieten van het effect dat ze zelf veroorzaakten?

Ingevuld door (functie):

Datum van afname: / /

Naam opvang:

Kan ik twee situaties of momenten beschrijven waarin de meeste of alle kinderen intens en geconcentreerd bezig zijn? Hoe zie ik dat? Op welke momenten zijn quasi alle kinderen in mijn opvang betrokken en 'opgeslorpt door hun activiteit'? In welke situaties had ik onlangs het gevoel dat ik de kinderen niet mocht storen in hun spel? Wat waren ze dan aan het doen? Hoe ondersteun ik dit? Hoe kan ik zo'n situatie actief creëren? Waar oefen ik zelf een invloed op uit?

Zijn er situaties waarin heel wat kinderen zich vervelen, doelloos rondlopen, weinig activiteit vertonen of oppervlakkig spelen? Wat zie ik dan concreet? Waar heeft dit mee te maken? Waarop kan ik zelf een invloed uitoefenen?

Wat gebeurde er tijdens de observaties: geleid spel, v rij spel, routineactiviteiten, een zorgmoment? Merk ik een verschil in betrokkenheid, gekoppeld aan een bepaald type activiteit (een spelmoment versus een zorgmoment of een 'rustig' versus 'druk' moment)? Waar heeft dit mee te maken? Waar heb ik een invloed op?

Mijn observaties van betrokkenheid: wat is er gemeenschappelijk voor de hoge scores voor betrokkenheid? Wat is er gemeenschappelijk voor de lage scores van betrokkenheid? Hoe kan ik hier een invloed op uitoefenen?

Ingevuld door (functie):

Datum van afname: / /

Naam opvang:

! Stap 2: Stel vast

Hoe beoordeel ik de algemene betrokkenheid van de kinderen in mijn opvang?

Ik geef een score van 1 tot 10. Ik baseer me hiervoor op de observaties en/of vragen uit stap 1.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

Waarom geef ik deze score?

Wat zijn de sterktes en wat zijn de aandachtspunten voor de betrokkenheid van de kinderen in mijn opvang?

Wat zijn de sterktes? Wat in mijn aanpak draagt bij tot betrokkenheid? Wat vind ik goed in mijn aanpak? Waar ben ik trots op?	Wat zijn de aandachtspunten? Wat in mijn aanpak staat betrokkenheid in de weg? Wat vind ik minder goed in mijn aanpak? Waarover maak ik me zorgen?

Zijn er toevalligheden, externe omstandigheden of factoren eigen aan het/de kind(eren) die deze vaststellingen mee verklaren? Welke?

➔ Stap 3: Onderneem actie

Het doel is bereikt. De ondernomen actie heeft geleid tot het gewenste resultaat.

Het doel is niet (helemaal) bereikt. De ondernomen actie heeft niet geleid tot het gewenste resultaat. Er is nieuwe actie nodig.

Doel

Ik/we wil(len) ervoor zorgen dat:

Ik/we onderne(e)m(en) daarvoor deze stappen:

Evaluatie

Datum:

Doel

Ik/we wil(len) zorgen dat:

Ik/we onderne(e)m(en) daarvoor deze stappen:

Evaluatie

Datum:

Ingevuld door (functie):

Naam opvang:

Datum van afname: / /

Doel

Ik/we wil(len) ervoor zorgen dat:

Ik/we onderne(e)m(en) daarvoor deze stappen:

Evaluatie

Datum:

Doel

Ik/we wil(len) zorgen dat:

Ik/we onderne(e)m(en) daarvoor deze stappen:

Evaluatie

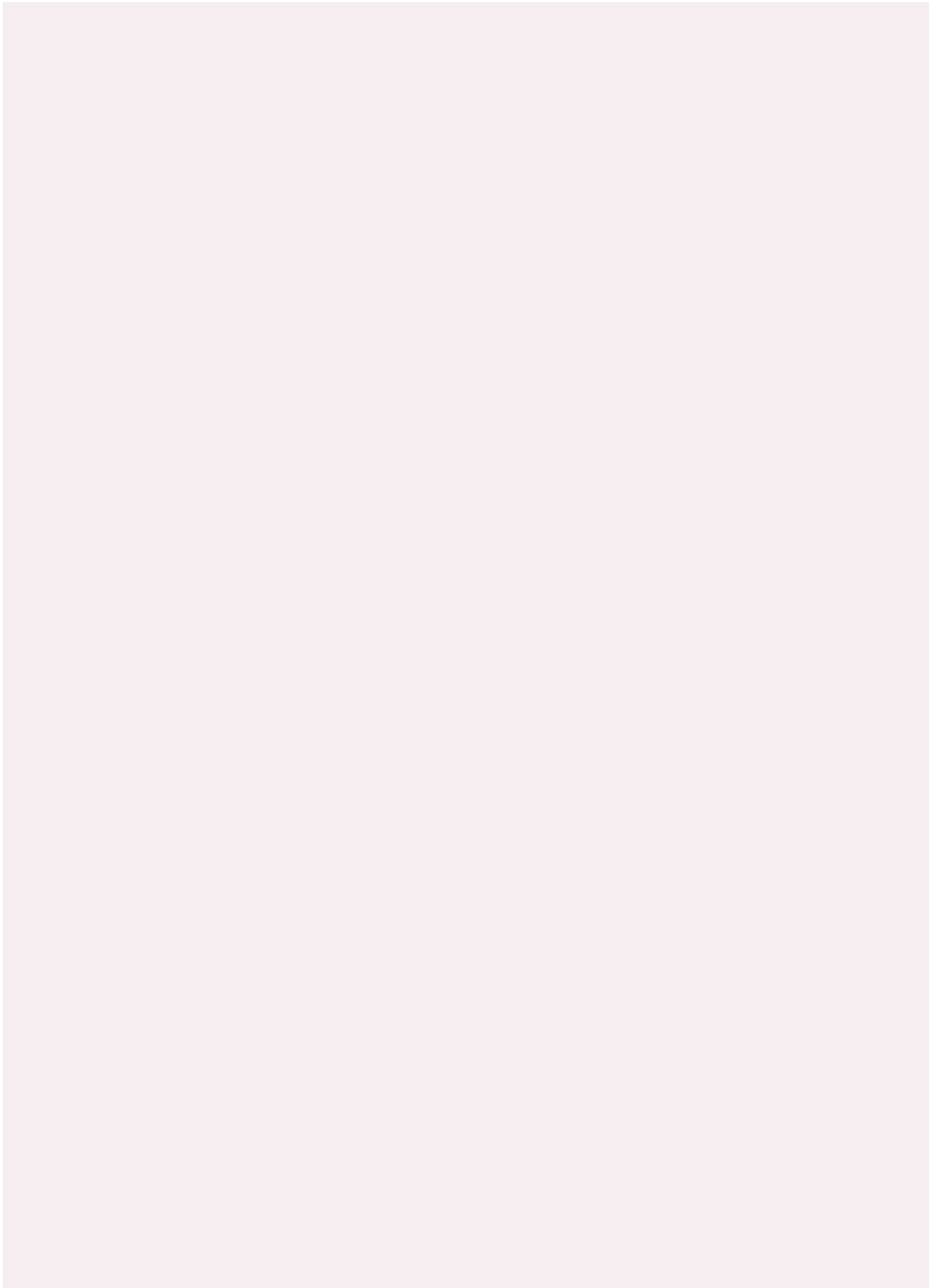
Datum:

Ingevuld door (functie):

Datum van afname: / /

Naam opvang:

Ruimte voor eigen notities (bv. plan van aanpak en planning)

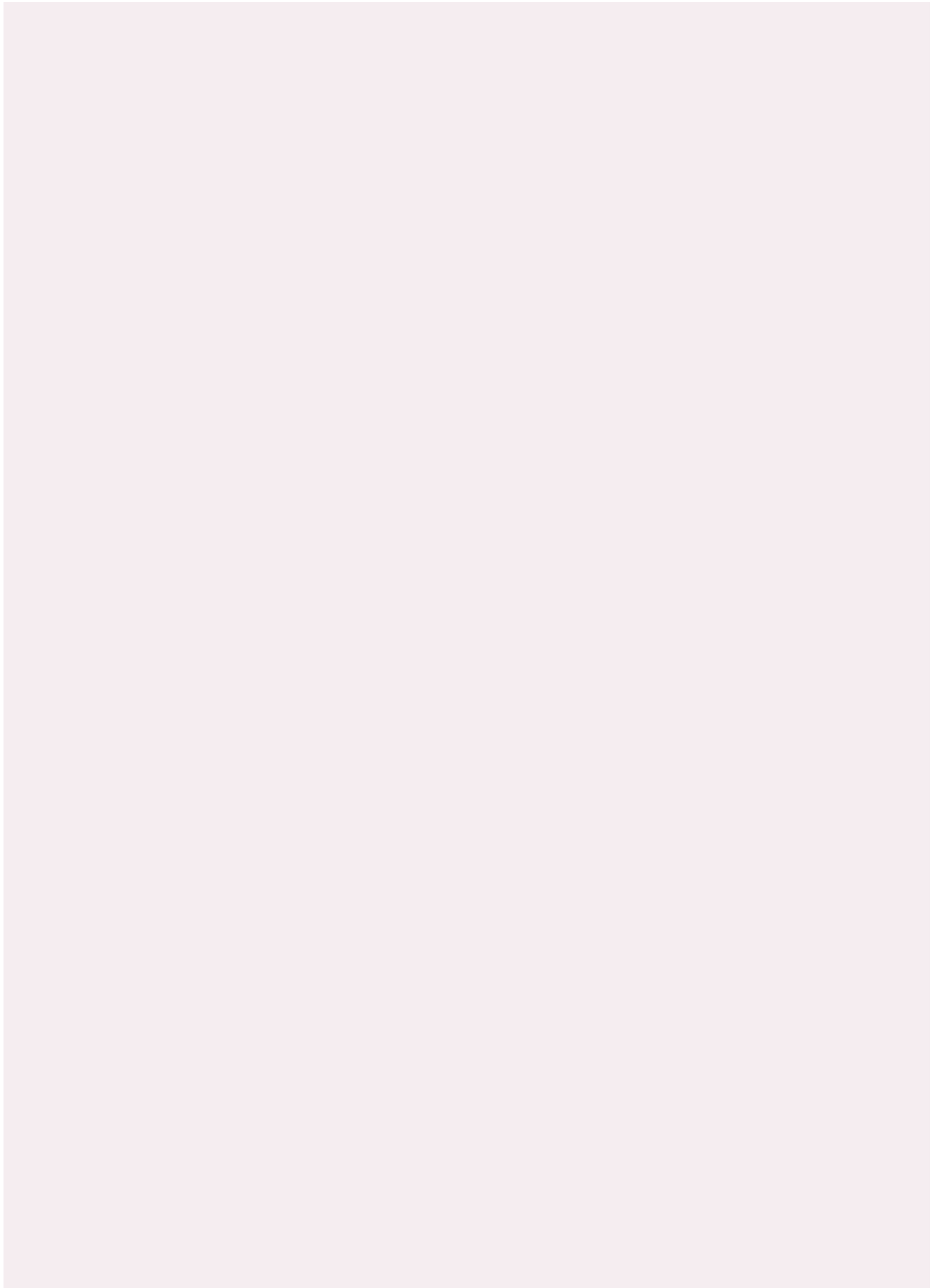

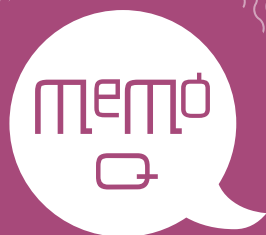
Ingevuld door (functie):

Datum van afname: / /

Naam opvang:

Ruimte voor eigen notities (bv. plan van aanpak en planning)

Opgroeien

Hallepoortlaan 27 | 1060 BRUSSEL

opgroeien.be

Kind en Gezin-Lijn: 078 150 100

Volg ons op

